

Kære Studenter!

Så blev det jeres tur, virkelig jer - årgang 2015 – der kan sidde her, med hvide huer og røde øjne og lade jer fejre! En stor dag i jeres liv er næsten lige begyndt, den bliver garanteret overvældende lang og fyldt med rækker af begivenheder. Begivenheder, oplevelser og hændelser, der som dagen skrider frem vil lægge sig lag på lag i erindringen, til behagelig genbrug ved perlerækker af særlige lejligheder resten af jeres liv.

Pludselig kan det synes, som om det er evigheder siden I stod skulder ved skulder i skolegården og sødt smaskende vurderede lagkager, og hen ad eftermiddagen vuggede jeres sidste skoledag til ende med Sabia, dåseøl, armene om hinanden og den sidste sol i hjørnet af skolegården ved Nordre trappes hjemligt grimme graffiti. Så cyklede I hjem og den sidste hilsen fløj frem og tilbage på Skolevej: Ses! – Ses!

Og I sås jo igen, række efter række til skriftlig eksamen med computerinstruktioner, tissepauser og afleveringsstress; så kom dagene med mundtlig eksamen. Hvor ensom kan man føle sig, når man sidder mutters alene på en lang gang og stirrer på gulvets skaktern og ved, at om lidt skal man ind og trække. Helt alene. En dør, der smækker et andet sted i huset larmer voldsomt og følges straks af en usynlig gangvagts tyssen. Hele skolehuset er eksamensforvandlet. Og udenfor øser det ned og det koldeste, forsømteste forår får næser til at dryppe og kræver uldtrøjer og skisokker i læseværelsets kulde. Så endelig udfrielsen, sidste eksamen, huen, kysene og champagnen, Grønnegården og skolegården lutter venlighed og tidsfaktoren nulstillet. Solen kiggede endda frem! Ikke mere at nå lige nu – andet end i dag. Fikse og færdige studenter, det var det.

Jeg vil tale til jer i dag om, når noget slutter. Noget stort og vigtigt, som for altid ændrer den, det sker for. Og, som det nu gælder for os mennesker, også ændrer dem, vi er tættest på. Det er forandringens tid. Jeres familier kan nu ånde lettet op, slut med mednervøsitet, velmente råd, chokolade og kaffebrygning. "Nu skal hun videre" siger jeres forældre lettede til naboen; "Han er allerede halvvejs ude af døren". Lige bag lettelsen et vingesus af sorg. Det er der også altid, når noget slutter. Men mest en følelse af befrielse, at noget velkendt og velprøvet så at sige kan hakkes af – og man kan komme videre med sit liv. Folde perspektivet ud. Hør her, hvordan Martin Snoer Raaschou digter om det:

"Livet er som en pil en skytte har skudt efter en krage
Som sidder et sted derude og har en go griner på

Over to myrer som går og bærer på et lille stykke ost
Prøv at se det samarbejde
Se den smukke tue som vokser under det smukke træ
Sådan spiller klaveret
Du var ikke i live før du blev født
Du er ikke i live efter du dør
Opfør dig ordentligt..(...)"

Sådan skriver Martin Snoer Raaschou i digtsamlingen Blå himmel hver dag (2015).
(Martin er student fra Aurehøj i 2002.)

På en glad måde får hans fabulerende digte mig til at tænke på Pelle Erobreren, Martin Andersen Nexø's store roman fra begyndelsen af 1900-tallet. Med Pelle-figuren i centrum fortæller den roman den utrolige historie om, hvad stort og godt der skete i samfundsudviklingen og for menneskene i Danmark netop i den tid.

Det er noget af det, I har lært om her i gymnasiet, haft lejlighed til at tænke over og analysere:" Det moderne gennembrud". Ikke bare i Danmark, men i hele den vestlige verden var det moderne gennembruds tid det, man kan kalde en aksetid. Når vi ser tilbage på den tid, kan vi erkende, at der faktisk ikke var et eneste område i samfundet, der ikke blev påvirket af de nye måder at tænke på: kirken, skolen, vidensområderne: psykologi, biologi, medicin, kunsten: litteraturen, billedkunsten, musikken, dramatikken. Anderledes tænkning igangsat eller ligefrem provokeret frem af Nietzsche, Darwin, Brandes, Ibsen, Strindberg og alle de andre. I vores nabolande både mod nord, syd og vest førte perioden til den kæmpestore udvandring især til USA; det var tørke og hungersnød, der dengang satte menneskemasser i vores del af verden i bevægelse mod ukendt land. Og det førte til nationbuilding derovre, oprettelsen af et samfund båret af troen på den enkeltes ret til at søge sin egen lykke og anvende sine muligheder.

Som et kuriosum kan nævnes, at også denne skole, Aurehøj, blev grundlagt på baggrund af de mange forandringer i den tid. En af de betydeligste forandringer var nok i synet på pigers og kvinders intellektuelle potentialer. Så pigeskolerne blomstrede frem, I kender stadig Nathalie Zahles og Ingrid Jespersens skoler. I tiden var der dog stor betænkelighed ved udviklingen. Al magt, der var værd at tale om, var jo hos mændene. I en diger "Meddelelse angaaende de lærde skoler" fra 1881 overvejes omhyggeligt "Kvindelige Disciples Optagelse i de offentlige lærde Skoler". Alle landets rektorer (som naturligvis var mænd) ved de lærde skoler er blevet spurgt, og konklusionen er for de fleste, at det bare ikke går med pigerne: (jeg

citerer) "Hvad først den fysiske Udvikling angaar, er det noksom bekjendt, at de kvindelige Organer efter deres særegne Beskaffenhed kræve et ganske andet hensyn end de tilsvarende mandlige.(..) Hvad her er bemærket om den fysiske Udvikling, gjælder i det Væsentligste ogsaa om den intellektuelle. Ogsaa her er det kvindelige Naturels Forskjellighed fra det mandlige alt for stor til, at det ved fælles Skoleundervisning kan komme til sin Ret. Om man end ikke vil tillægge det ene Kjøen en større almindelig Begavelse end det andet, maa det dog erkjendes, at Manden besidder større Tænkraft og Abstraktionsevne, medens Kvinden lettere tilegner sig, hvad der fremstilles i individuelle og anskuelige Former.(..)" Så vidt de meget bekymrede overvejelser om selve undervisningen. Men så bliver hovedet bliver slået på sømmet: " Langt større Vanskelighed og Fare kunne dog det i alt Fald tildels ukontrollerede Samliv mellem begge Kjøen udenfor undervisningstimerne medføre". Trods alle de lærde mænds bekymringer fik piger adgang til statsgymnasierne i 1903. Noget, der syntes så umuligt i 1880'erne kunne altså lykkes 20 år senere! Forandring – også til det bedre! - kan lade sig gøre! Og den storslåede Grundlovsdag, der kunne fejres i 1915 med kvindernes stemmeret og som vi har fejret 100 året for i år, var kulminationen på de mange, mange forandringer, der vendte hele samfundet mod "det moderne".

Vender vi blikket mod i dag, er der noget, der ligner. Måske vil gymnasiaster om hundrede år skrive kloge analyser af de kæmpestore forandringer, der skete i verden i slutningen af 1900-tallet og kulminerede i starten af dette århundrede, med Murens fald i 1989 og terroren mod World Trade Centers den 11. september 2001 som begyndelsen. Måske vil de inddrage nogle af jeres innovative AT projekter! Det er, som om vi bare har ramt en tid fyldt med forandringer, hver gang vi tror, vi har styr på noget, dukker nye kaotiske udfordringer op.

Vi kaldte de store forandringer i Mellemøsten og Nordafrika det arabiske forår, nu er det endt i rasende borgerkrige og menneskemasser på flugt. Vi samledes i et europæisk fællesskab for at sikre freden og de fælles værdier; om lidt skal englænderne stemme, om de vil ud og grækerne får måske bare sparket. I Rusland går det ikke så godt, Putins magtbrynde er en urovækkende trussel, og Obamas 2.præsidentperiode har været skuffende. Man fornemmer, at meget store forandringer venter lige om hjørnet.

Og bedst som jeres eksamen var begyndt, blev der så udskrevet folketingsvalg her i Danmark. Det blev mildest talt ikke den smukkeste valgkamp i demokratiets historie. Når vores to statsministerkandidater i en lukket osteklokke foran Christiansborg i valgkampens hede diskuterede flygtningepolitik kunne man fuldstændig tabe kæben, koncentrationen; og respekten. Den ene prøvede at overgå den anden i

nedladende sprogbrug om flygtninge og pral om, hvor få de vil hjælpe. På den anden fjernsynskanal viste de igen og igen billeder fra Middelhavet, hvor der hver eneste dag reddes tusinder forkomne sjæle i land; samlet i år tales om mere end 150.000. Vi taler ikke om en naturkatastrofe, vi taler ikke om en engangsbegivenhed; vi taler, som der stod i digtet af Tom Kristensen, nogle af jer skrev om i jeres studentereksamensstil: "Om syner af rædsel og nød/ Om menneskeracer på flugt." Der skal jo findes på helt andre løsninger på det end de nationale, her er virkelig en fælles europæisk innovationsopgave, der sprænger alle rammer! Det klares nok ikke destruktivt ved at smadre flygtningenes skibe eller aflive menneskesmuglerne, der må og skal konstruktive planer til i en helt anden dimension, end vi hidtil har kendt.

Flygtninge skal man behandle ordentligt og respektfuldt, det har generation efter generation af danskere gjort. I mange familier bærer vi erindringer om det. Måske fik det en af eleverne i årets store, litterære KULT projekt om at skrive 'personlige fortællinger i et historisk perspektiv' til at skrive sin historie, "Krystalregn" hvorfra jeg citerer:

"Der var helt, helt mørkt på den let snoede gade omkring os. Mamas hånd knugede min, og papa gik på den anden side af mama med kufferten. Der var helt klart i luften, og jeg kunne se min ånde, hver gang jeg pustede ud. I en gadelygte tæt på var pæren slået i stykker. Vi hørte en gruppe mænd komme direkte imod os, og nede fra jernbanen hørtes råb og skrig. Mama og papa kiggede på hinanden, papa satte kufferten fra sig og tog mig op på armen. Mændene kom nærmere og nærmere. Over os knustes en rude, og glasskårene regnede ned over os. Papa gjorde gestus til mama, som bød han hende op til dans; hun kiggede på ham med bekymret, opgivende mine og sukede en smule, som hun rakte ham en let rystende hånd. Han tog roligt imod den, trak hende ind til os og begyndte lige så forsigtigt at danse, mens dråber af glas pilede ned omkring os. Mændene var nu rigtig tæt på. Og netop som de var ved at komme til syne på den snoede vej, hviskede papa: "Løb ind ad den lille port ved gadelygten, og gem dig". Jeg spurgte, hvor de skulle hen, men mama strøg mig over kinden og sagde, at jeg skulle gøre som min papa sagde. Jeg fik besked på ikke at vise mig for nogen. Jeg mærkede mine øjne fyldes med vand og knugede hårdt om papas arm. Han kiggede på mig med sine varme, vise øjne, der var indrammet af et par runde, sorte briller, kyssede mig på panden og satte mig fra sig. "Løb så, Martha" sagde mama. "

(Sofie Herdorf Krøyer (Sankt Annæ Gymnasium): Krystalregn, 2015)

Hver eneste flygtning i verden har sin historie, hver eneste flygtningefamilie sine traumer. Den etiske fordring til os i flygtningespørgsmålet er uafviselig. Men det er der pågående mange andre problematikker, der også er. Hvad skal vi gøre ved alle udfordringerne i vores tid? Hvilke forandringer kan favne både medmenneskeligheden, værdigheden og en bæredygtig økonomisk balance? Hvor skal vi dog søge svar? Hvor henter samfund kræfter og inspiration til de store omkalfatrende livsforandringer? Det gør de jo hos dem, der tør tænke tankerne, vriste konventionerne af sig, løfte hovedet og se sig om; de tænksomme, de kloge, de unge. Ja, det kunne faktisk helt oplagt og rigtig godt være hos jer, det nye kunne opstå, årgang 2015; der er sprængfyldt med potentiale i de eksamensbeviser, jeg om lidt overrækker til jer. I har vist, at I kan en masse, lært mere end I måske helt er klar over, flyttet jer intellektuelt, fagligt og menneskeligt, mod større tolerance, global bevidsthed og ansvarlighed.

Jeres forandring begyndte, da I dansede ind gennem introernes havevandre nede ved Salen for tre år siden. Skolegården var jo spærret af Musikhusets byggerod. I den lette stemning af sommerfnis, vandleg, våde t-shirts, små spillende regnbuer og nervøsitet trådte I ind i Aurehøjen til alt tryllet; - og blev taget godt imod. Siden har I med utrættelig energi bidraget til både bevarelsen af traditionerne og forandringer af dem, så de hele tiden følger med og passer til lige netop de aureunger, der er her. Ens optik skifter fra 1. til 3.g, nogle syntes, det var helt i udu at modificere og ændre introdagene, andre gik med på tesen om, at skrøbeligheden blandt de nye små er større, end da I ankom – ja, generelt, at der må tages flere hensyn på en stor skole med en mangfoldighed af gemytter. I har påtaget jer at arrangere de herligste fester og caféer for fællesskabet, fundet på en hjerteskrærende skolekomedie om en patetisk ungdomspsykolog med lig i lasten, samlet zexet zladder til Snude efter Snude, afholdt street-wars, så absolut ingen kunne føle sig sikker noget sted. At verden omkring os er i faretruende bevægelse fik ingen lov at glemme. Aldrig før har Aurehøj haft en så seriøs Amnesty-gruppe, som utrætteligt har kaldt til aktion over for verdens alarmerende uretfærdigheder og overgreb. Og når det virkelig gjaldt, greb the president of Aurehøj Kirstine (Rysbjerg Munk) mikrofonen og styrede med lammende professionalisme den politiske fællestimatedebat op til valget.

I har klaret det alt sammen sammen. Faktisk har jeres sammenhold og fællesskab aldrig stået stærkere og smukkere, end det gør i dag, hvor I da også besejler det ved jeres systematiske hjemmebesøg hos hver og én, og jeres hujende og grissende

køretur gennem København. Byen vil tage varmt imod, vinke og huje med, hvem genkender ikke med glæde lyden af en studentervogn. Men læg mærke til, når I senere i dag hopper op på jeres glade studentervogn og kører af sted, læg mærke til, når I drejer væk fra Skolevej. Da brister med et næppe hørligt smæld den navlestreng, der bandt jer til den gamle skole. I kan komme igen, ja, det må I jo endelig gøre, men fra i dag bliver det altid kun som gæster i jeres egen gamle virkelighed. Nu er I flyvefærdige aureunger, så af sted med jer!
Det skal man jo ikke fælde tårer over.

Netop denne forandring skal til netop nu i jeres liv, lige som den skulle for Pelle Erobreren, da han rejste væk fra opvækststedet på Bornholm. Hør her fra slutningen af bind 1 om Pelle:

Pelles Barndom havde været lykkelig i Kraft af alt; en graadblandet Sang til Livet havde den været. Graaden går på Toner saa vel som Glæden, hørt paa Afstand bliver den til Sang. Og som Pelle stirrede ned over sin Barndoms verden, var det kun gode Minder, der flimrede op til ham gennem den lyse Luft. Alt andet var ikke, havde aldrig været./ Han havde set nok af ondt og uheldigt, men var kommet ovenud af alting; ingenting bed paa ham. Med barnets Graadighed havde han forbrugt det alt til at vokse sig stærk paa. Og nu stod han her sund og kraftig – udstyret med Profeterne, Dommerne, Apostlene, Budene og 120 Salmer! – og satte en aaben, svedig Erobrerpande ud mod Verden.

(Marin Andersen Nexø: Pelle Erobreren, Barndom, 1906)

Tag fat på det hele, verden venter! Årgang 2015, jeg stemmer på jer, tror på jer, I må ud i den store beskidte verden og tage fat på det hele. Jeg glæder mig til at høre fra jer og om jer! Om alt det, I gør og tør, og som nok skal bidrage til, at denne gamle planet består og at menneskene på den får bedre muligheder for at leve det gode liv, enhver har fortjent. Held og lykke derude!

Tillykke med studentereksamen.

Marianne Zibrandtsen